

Oponentský posudek diplomové práce Štěpánky Paškové Podoby grotesknosti v české krátké próze dvacátých let 20. století

Předložená diplomová práce si zvolila neotřelé, literární historií rozhodně nevyčerpané a z hlediska řešení „výzvové“ téma: grotesknost v českých povídkách či novelách období vymezeného titulem práce. Ona „výzva“ spočívá v tom, že pojem grotesknosti patří k sice frekventovaným, ale pojmově – a i repertoárem prací k tématu – nejméně zakotveným výrazům literární historie či interpretace textu. Výraz groteska/grotesknost v různých užitích může postihovat jak žánrovou podobu textu, tak určitý dílčí – či esenciální – postup. Je to pojem, který v próze může spadat jak pod sféru vypravěče, tak pod sféru obrazeného světa. A jak již řečeno, je to také pojem, jehož teoretické domyšlení na pole literární vědy (na rozdíl třeba od filmových studií) je omezeno, jak se zdá, pouze na dvě klíčové práce: na pojetí Wolfganga Kaysera a Michaila Bachtina. Přesto ale jde o pojem navýsost potřebný. O to víc cením diplomantčinu odvahu na tak vratké pole vstoupit.

Kompozice práce vcelku očekávaně a přizobeně směřuje od teoretického pojmového zakotvení k aplikaci na vybrané texty, jež jsou analyzovány prostřednictvím souběhu postupů textové interpretace a literární historie. I v tomto případě ale oceňuji, že diplomantka nedělí striktně obě složky a již v úvodních pasážích práce používá konkrétní beletristické texty s prvky grotesknosti, aby nastínila a ilustrovala škálu otázek, jež si při hledání cest, jak grotesknost postihnout, musí klást. Následné teoretizační pasáže, inspirované Thomsonovou – již poněkud letitou – monografií, četbou Kaysera, Bachtina, ale také Boreckého a dalších zdrojů relevantních alespoň v dílčích aspektech, jsou koncipované precizně: Výklad je zřetelný, přesný a vydává se k abstrakcím a generalizacím pouze tam, kde pro to vzniká dostatečné podloží. Byť se končí tím, že obecně definovat grotesknost se jeví jako nemožné, je celá cesta k tomuto závěru produktivní a užitečná.

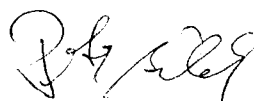
Druhá část práce interpretuje textové projevy grotesknosti v prózách pěti vybraných českých autorů, vydaných v období 20. let. Autorka – myslím, že smysluplně – rezignuje na jejich zevrubné řazení do kontextů autorského díla, stejně jako na vyvozování nějakých vývojových závěrů, vycházejících z datace jednotlivých děl; dostala by se ke zcela odlišné problematice, než tvoří projevy grotesknosti v prózách 20. let. Naopak ale trochu lituji, že stejně tak rezignovala i na širší kontext kulturní: Filmová groteska se jeví být jedním z klíčových kinematografických žánrů 20. let (v českých zemích spíše receptivně, vnímáním zahraniční produkce, a jen do jisté míry i tvůrčím rozvíjením tohoto filmového žánru) a její provázanost s dobovou prózou (bez nároku na stanovování vlivu či inspirace) by myslím

vydala na zajímavé pojednání. Stejně tak postrádám alespoň letmou provázanost k nosné a neopominutelné figuře zakladatele české modernistické grotesky, k Jaroslavu Haškovi.

Vzhledem k tomu, že většina zvolených textů nepatří ke kanonickému jádru české literatury, oceňuji zvolenou dikci, která umožňuje sledovat výklad a interpretaci i čtenáři, jenž dané texty nemá v živé paměti. Stejně tak oceňuji i pozornost věnovanou pozdějším výkladům daných textů, byť z pochopitelných důvodů není zcela soustavná a vyčerpávající. I míra citací je adekvátní. Líbí se mi, že ani zde se autorka nenechala strhnout k unifikovanému pojetí grotesknosti, jež by na konvolut textů aplikovala: Respektuje jejich jedinečnost a má cit pro rozlišení mezi jednotlivými projevy tohoto způsobu ztvárňování fikčního světa. I z hlediska interpretační terminologie je její interpretační diskurs čistý a soudržný. Pečlivě je vyveden i soupis použité literatury, a to včetně obeznámenosti s bibliografickou podobou uvádění on-line zdrojů.

Celkově konstatuji, že jde o práci původní, dostatečně komplexní, podnětnou a ve výsledném provedení dobře edičně zvládnutou. Proto práci **doporučuji** k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou **výborně**.

V Praze dne 3. 9. 2009

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.